

Høgskolen i **Hedmark**

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Mathilde Elisabeth Electa Volan

Bacheloroppgave

Tilvenning i barnehage – en utfordring

Adapting to preschool - a challenge

Samlingsbasert barnehagelærerutdanning

2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket

JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Innhold

Innhold	2
Norsk sammendrag	3
Engelsk sammendrag (abstract)	4
Forord.....	5
1. Innledning.....	6
2. Teori	8
2.1 Små barns væremåte.....	8
2.2 Tilknytningsteori	9
2.3 Anerkjennelse og barns medvirkning.....	11
2.4 Omsorg i barnehagen	12
2.5 Foreldresamarbeid	13
3. Metode.....	16
3.1 Deleuze og Guattaris teori	17
3.2 Barads teori.....	19
4. Drøfting og konklusjon.....	20
4.1 Barnekroppens tilblivelse	20
4.2 Voksenrollen i bevegelse	22
4.3 Tilvenning i et posthumant perspektiv.....	24
5. Avslutning.....	26
Referanseliste	28

Norsk sammendrag

Tittel: Tilvenning i barnehagen	
Forfatter: Mathilde Elisabeth Electa Volan	
År: 2016	Sider: 30
Emneord: Tilvenning, ettåringer, immanensfilosofi, nytenkning	
Sammendrag: Utgangspunkt for min bacheloroppgave var at jeg ville finne noen svar på hvordan barnehagen kan legge til rette for en best mulig tilvenning for ettåringer. Som metode har jeg brukt perspektiver fra Gilles Deleuze og Félix Guatarri sin immanensfilosofi for å utfordre utviklingspsykologiske forståelser og skape nytenkning i en til tider fastlåst pedagogisk praksis. Ved å se på de yngste barna og voksenrollen i forhold til tilvenning på nye måter, har jeg funnet ut at det alltid er viktig å åpne opp for nye tanker ved hver ny tilvenning. Gjennom en anerkjennende grunnholdning kan man stå åpen for barnets opplevelser og lære å kjenne barnet som det er – et unikt menneske.	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Adapting to preschool	
Author: Mathilde Elisabeth Electa Volan	
Year: 2016	Pages: 30
Keywords: Adapting, yearlings, immanence philosophy, new ways of thinking	
Summary: The initial idea for my bachelor's thesis was to find some answers to how preschool can facilitate for a best possible adapting proses for yearlings. As method I have used perspectives from the immanence philosophy of Gilles Deleuze and Félix Guatarri to challenge developmental-psychological understandings and create new ways of thinking in an occasionally entrenched educational practice. By looking at the youngest children and which role adults play in relation to adapting in new ways, I have found that it is always important to open up for new thoughts with every new adapting process. Through an appreciative base attitude you can be open to the child's experiences and learn to know the child as it is – a unique human being.	

Forord

Med denne bacheloroppgaven avslutter jeg mitt treårige barnehagelærerstudium. Som yrkesaktiv i barnehage har det vært utrolig lærerikt å gå gjennom dette studiet. Jeg har fått en enda større forståelse for hva livslang læring inneholder.

Bacheloroppgaven har vært en lang prosess som for meg startet andre året i studiet. Det var lett å bestemme seg for tilvenning som tema. På slutten av andre året og i fordypningen om ”de yngste barn i barnehagen” lærte vi om nyere teorier der man ser på verden som en stor maskin der alle deler er avhengige av hverandre og alt blir koblet sammen. Dette ble for meg en veldig spennende tanke og jeg fikk lyst til å fordype meg mer i nyere teorier i forhold til de yngste barna.

Derfor vil jeg rette en stor takk til min veileder ved Høgskolen i Hedmark, Bergljot Østerås, som også har hatt en del av forelesningene som vekket min interesse, for stor inspirasjon og kritiske kommentarer som jeg har lært utrolig mye av.

Ellers vil jeg takke styrer på min arbeidsplass som har vist interesse og støtte gjennom sine tanker og ideer i form av forslag til litteratur. Dette har vært til stor hjelp gjennom prosessen. Takk til mine kolleger som har holdt arbeidet i gang i mine fraværperioder.

Aller mest ønsker jeg å takke min familie som har holdt ut med meg disse tre år. Dere har vært en stor støtte gjennom deres tålmodighet og forståelse. Takk til min mann for uendelig hjelp med korrekturlesing.

Skjetten, 24.04.16

1. Innledning

Tilvenning av ettåringer er et tema som er veldig aktuelt i samfunnet i dag. De siste årene har det begynt mange flere ettåringer i barnehagen enn tidligere. Ifølge Statistisk Sentralbyrå (2016) gikk i 2014 68 % av alle ettåringer i barnehage. Behovet for mer kunnskap om de aller yngste har økt i takt med dette. De yngste barna trenger ro og omsorg, ansatte som har god tid og viser forståelse og ansatte som anerkjenner barnas følelser og opplevelser. Å samarbeide med foreldrene, så tilvenningsperioden blir best mulig for barnet, er veldig viktig. Dette er noe av begrunnelsen for at jeg har valgt å undersøke hva barnehagen kan gjøre for at ettåringer får en best mulig tilvenning.

Problemstillingen min er:

”Hvordan kan barnehagen legge til rette for en best mulig tilvenning for ettåringer?”

Tilvenning ser jeg da som tiden rundt barnets oppstart i barnehagen.

Jeg har valgt denne problemstillingen fordi jeg har sett mange små barn ha sine første dager i barnehagen. Alle barn reagerer forskjellig og jeg har undret meg en del over ulike praksiser i tilvenningsperioder. Hvert barn er unikt, man kan ikke se på to barn som like. Hvert møte med et nytt barn er forskjellig og hver gang må personalet på nytt finne ut ”Hvem er dette barnet?” og ”Hvem er jeg i forhold til dette barnet?”. Hver tilvenningssituasjon er ulik og man må stå åpen for å tenke på nye måter hver gang. Derfor har jeg valgt å bruke perspektiver fra filosofien til Gilles Deleuze, Felix Guattari og noe av Karen Barad som kan utfordre utviklingspsykologiske forståelser og skape nytenkning i en til tider fastlåst pedagogisk praksis.

I denne oppgaven velger jeg å bruke ordet tilvenning. Det finnes flere måter å omtale den første tiden til barnet i barnehagen. Jeg tenker at tilvenning gir en følelse av at barnet får tid til å venne seg til noe. Her er det barnet som skal bli vant til en ny tilværelse, uten foreldre som sine nærmeste omsorgspersoner og på en plass det ikke kjenner, sammen med mange andre barn og ansatte. Å venne seg til dette er noe som hvert barn gjør ulikt. Det fins ikke to situasjoner som er like og det er opp til hvert barn å avgjøre hvor lang tid det trenger. I noen barnehager brukes ordet ”innkjøring”. Dette ordet gir en negativ følelse og sier for meg

akkurat det det er: barnet kjøres inn i barnehagen. Det skal gå fort og det er ikke noe som barnet kan gjøre noe med. De ansatte bestemmer hvordan den første tiden skal være og hvordan innkjøringen skal foregå, hvor lenge foreldrene skal være tilstede og når barnet skal være ferdig innkjørt. Et annet begrep som blir brukt er ”barnehagestart”. For meg sier dette ordet bare noe om det aller første møtet med barnehagen, men ikke noe mer om det som skjer i perioden før eller etter.

I kapittel to presenterer jeg teori som jeg mener er viktig i forhold til tilvenning og de yngste barn i barnehagen. Kapittel tre handler om mitt valg av metode og en kort innledning i filosofien til Deleuze, Guatarri og Barad. I kapittel fire drøfter jeg teorien min opp mot denne filosofien for å få en ny forståelse av tilvenning og å åpne opp for nye tanker og ideer rundt dette temaet. Avslutningsvis ser jeg på veien videre.

2. Teori

Hvert barn er et unikt menneske med sine egne følelser og tanker. Det har sine egne meninger om ting og har kompetanse på mange områder. Når ettåringen begynner i barnehagen er det et menneske som har masse bagasje med seg gjennom alt det har opplevd.

Dette barnet kan fortelle oss mye om hva det føler og tenker med hele sin kropp (Sandvik, 2006), bare vi er klare til å ta imot. Barnet bruker både mimikk, lyder, gester og bevegelser for å uttrykke seg. Denne non-verbale kommunikasjonen kan vi som ansatte velge å se eller overse. For å gi barnet følelse av at det blir sett må vi bekrefte det barnet kommer med, gjennom å sette ord på det vi tror barnet er opptatt av og vise det at vi er sammen med barnet om dets opplevelse. Stern (referert i Haugen, Løkken & Røthle, 2013) kaller dette intersubjektivitet. Når vi bruker denne intersubjektiviteten får barnet en bedre selvfølelse. Det føler seg sett og bekreftet, forstått og akseptert. Små barn, som ethvert menneske, har et stort behov for å føle seg forstått. Sandvik (2006) mener at når man som ansatt toner seg inn på barnets følelser og opplevelser gjennom å sette ord på dem og eventuelt vise følelsene med ansiktet, får barnet en bedre forståelse for hvordan det føler seg. Kinge (2009) kaller dette for affektiv inntoning. På denne måten lærer barnet om følelser og seg selv, det lærer å forstå seg selv bedre. Som ansatt er det viktig å passe på at egne følelser ikke blir det viktigste, men å sette disse til side for å lytte til den andre. Det er avgjørende å stoppe opp og lytte fordi vi aldri helt vet hvordan et annet menneskes opplevelser føles for det, sier Kinge (2009).

2.1 Små barns væremåte

Først vil jeg se litt på hvordan forskjellige teorier beskriver de yngste barna i barnehagen. Løkken (2004) kaller de yngste barna for ”toddlere”. Hun mener at dette beskriver den spesielle måten små barn beveger seg og går på; de stabber seg framover. Løkken er opptatt av ett- og toåringenes kroppslige væremåte. De bruker hele kroppen når de utforsker verden rundt seg og prøver å skape mening i sin tilværelse. De krabber rundt og klatrer over ting mens de kjenner på underlaget der de er. De ser og smaker på ting. De dunker ting i gulvet for å høre på lyden. Løkken tar utgangspunkt i Merleau-Ponty sin fenomenologi. Merleau-Ponty (referert i Greve, 2015) mener at ”Kroppen er det som forbinder oss med verden, vi

sanser, handler, føler og kommuniserer gjennom kroppen” (s. 72). Han er opptatt av at kroppen vår er en del av verden og at vi da ikke kan se verden utenfra siden kroppen er inni denne verden, vi er vevd sammen. Løkken (2004) tar denne filosofien litt lengre og snakker om barnefellesskapet der barna bruker intersubjektivitet i samspeillet seg imellom. Hun mener at selv små barn kan ha felles oppmerksomhet og tone seg inn på hverandres følelser og intensjoner før de tenker eller har lært seg et verbalt språk, altså bare gjennom bruk av kroppen. Merleau-Ponty (referert i Greve, 2015) er opptatt av at kroppen gir oss bevissthet, vi erkjenner verden rundt oss med kroppen. Dette vil si at vi må være opptatt av det som skjer her og nå. Småbarn er ikke så opptatt av det som skjedde i går eller det som skal skje i morgen. De lever i nuet. De har ikke mulighet til å tenke abstrakt.

Merleau-Ponty (referert i Haugen et al, 2013) er opptatt av kroppens motilitet, noe som betyr at kroppen har lyst til å bevege seg. Gjennom bevegelsen skaper kroppen mening og den blir et sosialt vesen i møte med andre mennesker. Det er denne bevegelsestrangen Løkken (2004) kommer inn på når hun skriver at barna ofte bare får lyst til å løpe når de ser en stor åpen plass eller en lang gang. En medvirkende årsak til denne trangen til å bevege seg kan være rommets ”affordance”, det at rommet på en måte oppfordrer barna til å løpe (Sandvik, 2006). De yngste barna er veldig glade i denne måten å leke på og drar hverandre med i leken. Løkken (2004) hevder at dette er småbarns måte å skape en ”jevnaldringskultur” (s. 60) på. Gjennom kroppsuttrykk og sin egen lek inviterer barna de andre barn rundt seg. Det er akkurat som om de blir påvirket av hverandres lekelyst. Et annet viktig element ved småbarnsleken er at det gjerne er mange gjentakelser (Løkken, 2004). Når barn gjør det samme om og om igjen skaper de en forståelse for det de gjør.

Små barn prøver ut alt, de utforsker og er nysgjerrige på verden rundt seg. For å kunne gi seg hen til denne utforskertrangen trenger barn å føle seg trygge. Haugen et al (2013) hevder at ”dersom de voksne byr på fysisk nærhet og psykisk tilgjengelighet, kan barna la seg lokke av verden” (s. 131). Barnet lar seg først ’lokke av verden’ når det har en trygg tilknytning til en voksen (Broberg, Hagström & Broberg, 2014).

2.2 Tilknytningsteori

John Bowlby har sammen med Mary Ainsworth vært opptatt av betydningen av tilknytning mellom barn og omsorgspersoner. Deres teorier bygger på utviklingspsykologien og tar

utgangspunkt i at alle barn er født som sosiale vesener og at de er opptatt av samspill med omgivelsene (Broberg et al., 2014). Ifølge Bowlby (referert i Broberg et al, 2014) har små barn to medfødte evner. Evnen til å knytte seg til et annet menneske og evnen til å ville utforske verden. Evnen til å knytte seg til et annet menneske er nødvendig for at barnet skal få noen som skal passe på det og ta vare på det. Uten det ville ikke barnet overlevd. Små barn knytter seg til en person som de ser relativt mye, som er omsorgsfull og sensitiv overfor barnet. Barnet trenger denne personen i situasjoner som er emosjonelle, for å lære å takle sine følelser og for å føle seg trygt (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013). Når et barn føler seg trygt og ivaretatt vil det utforske verden for på denne måten å lære om seg selv og verden rundt seg. Når barnet da trenger bistand av den voksne bruker barnet tilknytningsatferd for å vise at det trenger hjelp. Det begynner å gråte, strekker opp hendene eller viser på en eller annen måte at det vil ha nærhet av den voksne. Når barnet får denne nærheten og bekreftelsen kan det gå ut i verden igjen for å fortsette sin utforskning (Brandtzæg et al, 2013).

Mary Ainsworth (referert i Broberg et al, 2014) introduserte begrepet 'trygg base'. Med dette mente hun at den voksne som barnet har knyttet seg til er som en trygg base når barnet er på utforskning. Barnet vet hele tiden at den voksne er tilstede og når barnet trenger hjelp eller trøst er den voksne som en 'sikker havn', der barnet kan lade seg opp for så å gå ut i verden igjen for å utforske mer. Brantzæg et al (2013) er opptatt av at barnet bruker tilknytningspersoner som en 'ladestasjon'. Barnet trenger ofte bare litt kroppskontakt, sitte litt i fanget eller få et smil, før det kan gå videre å leke. "De yngste barna har stort behov for omsorg og tilknytning og trenger mye tid sammen med de voksne" (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 36). Jo eldre barnet blir og tryggere barnet er, jo lengre det går for hver gang barnet kommer til den voksne for å 'lades opp'.

At barnet knytter seg til en ansatt i barnehagen er viktig for at barnet kan føle seg trygt (Broberg et al, 2014). Trygghet er avgjørende for hvordan barnet skal ta imot omsorg, leker, lærer og danner seg i barnehagetiden. Senere har dette også innvirkning på skoletiden og voksenlivet til barnet. Når barnet ikke føler seg trygt utløser kroppen stresshormoner (Brantzæg et al, 2013; Drugli, 2014). Det er i seg selv ikke farlig, men hvis barnet opplever for mye stress over lang tid kan det ha negative følger for utviklingen. For å lette barns tilknytningsprosess kan barnet ha med seg et overgangsobjekt i barnehagen (Drugli, 2014; Haugen et al, 2013). Dette er en kosebamse eller leke barnet selv velger, som barnet har med

hjemmefra. Denne 'erstatte' pappa og mamma mens de ikke kan være tilstede i barnehagen. På denne måten klarer barnet lettere å holde bildet av pappa og mamma i hodet mens de er borte (Haugen et al, 2013). Abrahamsen (2010) mener at måten et lite barn blir møtt på har mye å si for hvordan tilknytningsprosessen kommer til å være. En av de mest sentrale faktorer for å få til en trygg tilknytningsrelasjon i barnehagen er sensitivitet fra de ansatte, mener Drugli (2014). De ansatte må virkelig 'se barnet' og ha en åpen og anerkjennende holdning.

2.3 Anerkjennelse og barns medvirkning

Bae (2005) hevder at barn og voksne skal være likeverdige deltakere i barnehagehverdagen. De skal ha rett til sine egne opplevelser og følelser. Dette får barna rett til når de ansatte anerkjenner dem som likeverdige deltakere. Hun mener at "å anerkjenne barn som subjekt betyr å møte den enkelte som individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser" (s. 2). Bae er opptatt av at vi må ha en anerkjennende grunnholdning, der anerkjennelse kommer til uttrykk på ulike måter i forskjellige situasjoner. Kinge (2009) er enig i at anerkjennelse handler om holdninger og ser på hvordan disse holdningene kommer til uttrykk i samspill. Anerkjennelse er ikke en slags ferdighet eller teknikk som man kan lære, hevder hun. Hun mener at man ikke kan 'late som' man har en anerkjennende holdning. Det er noe en genuint må vise med hele seg. Når man har en anerkjennende tilnærming ser man på hva barnets intensjon er, hva barnets mening er med det det gjør og ikke på handlingen selv (Kinge, 2009). Når man anerkjenner barnet som subjekt styrker man selvfølelsen til barnet og dermed dets mentale helse, mener Bae (2005). Hun hevder også at vi må ta utgangspunkt i barnets verbale og non-verbale språk hvis vi vil gi barn mulighet til å delta som subjekt. Når barn blir sett som likeverdige deltakere får de en mulighet til å medvirke i sin egen hverdag. I "Lov om barnehager" (Kunnskapsdepartementet, 2006) står det at "barna skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger" (§ 1 Formål, 2. ledd). Det inkluderer da også de aller minste barna. Johannesen & Sandvik (2008) presiserer at medvirkning ikke har å gjøre med at man har rett på noe hver for seg, men at "det handler om hvordan mennesker samhandler, lytter til og respekterer hverandre i et fellesskap" (s. 27). Da trenger man den anerkjennende væremåte som Kinge (2009) og Bae (2005) er opptatt av. Levinas (referert i Johannesen & Sandvik, 2008) er opptatt av at hvert menneske har et ansvar i forhold til den andre. I og med at vi blir påvirket av hverandre er vi på en måte litt ansvarlige for den andres opplevelser. Som ansatt

får man her et stort ansvar til å virkelig ”lytte” og ”se etter” hva barna mener. Sandvik (2006) hevder at det er av stor betydning for barns medvirkning at vi er opptatt av det barna uttrykker med hele vår tilstedeværelse og forsøker å tolke de uttrykkene barna kommer med og svarer på best mulig måte. For å få til dette trenger man å reflektere over sitt syn på barn og hvordan barna på best mulig måte kan bli ”hørt” i en travel barnehagehverdag. ”Vår forståelse av medvirkning har store konsekvenser for praksis (Johannesen & Sandvik, 2008). I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2011) står det også at hverdagen og det pedagogiske opplegget skal være planlagt på en måte som inkluderer muligheten for barns medvirkning.

Holdninger som de ansatte har i forhold til det å anerkjenne barna og å la barna få medvirke i barnehagehverdagen virker også mye inn på hvilken måte de gir omsorg til barna. Hvilket syn man har på barn har så mye å si for hvordan man ser på omsorg. På denne måten blir anerkjennelse en del av omsorgen.

2.4 Omsorg i barnehagen

Alle barn trenger omsorg. Barnehagen har derfor et omsorgsmandat som er nedfelt i ”Lov om barnehager” (Kunnskapsdepartementet, 2006). I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (Kunnskapsdepartementet, 2011) står det at ”Omsorgsforpliktelsen stiller krav til personalet om oppmerksomhet og åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppen” (s. 29). Personalet i barnehagen har altså et etisk ansvar for å gi alle barn som går i barnehagen omsorg (Tholin, 2013). Men hvem er det som avgjør hva omsorg er? Er det nok med bare de fysiske handlingene som de ansatte utfører for barnet eller fins det flere sider i en omsorgssituasjon? Ulla (2011) mener at vi åpner opp for en helt annen forståelse av omsorg når vi legger til rette for barns bidrag i omsorgsprosessene. Når vi tenker at vi skal anerkjenne barna og se dem som subjekter (Bae, 2005), må vi stå åpne for deres meninger og uttrykk. Barna selv skal få ha noe å si om hva omsorg er og hvordan de ønsker å motta omsorg. Dette innebærer at man ikke generelt kan si ”sånn er omsorg”. Sandvik (2006) skriver i *Temahefte om de minste barna i barnehagen* at barnehagen skal være opptatt av omsorgen barna selv viser og at barnehagen til og med må oppfordre barn til å handle omsorgsfullt. Hvert barn vil ha en annerledes og unik opplevelse av den omsorgen det gir og får. Det vil si at hver gang i hvert møte med hvert barn må den ansatte på nytt finne ut hva omsorg egentlig er for dette barnet (Ulla, 2011). Hun hevder at det alltid må

være en relasjon i omsorgen siden det er flere personer involvert. Disse går inn i en omsorgsrelasjon med hverandre. Her skal det være to likeverdige partnere som begge må bidra for å få til omsorgen. Denne relasjonen blir komplett ved at det barnet som får omsorg ”opplever og aksepterer dette som omsorg” (s. 20). Det høres veldig enkelt ut, men Tholin (2013) mener at det hele tiden er en utfordring å huske på at først og fremst barna skal få vår oppmerksomhet i jobben vår i barnehagen. Særlig i situasjoner som har asymmetriske maktforhold, som de ansatte har i forhold til barna i barnehagen, er det vesentlig å være sensitiv overfor barnas (non-verbale) kommunikasjon. Ulla (2011) mener at omsorg ikke bare kommer til uttrykk gjennom det verbale språket, men at det blir uttrykt gjennom hele kroppen. Alle mennesker kan derfor være aktører i en omsorgssituasjon, selv de aller minste barna. Tholin (2013) presiserer at vi må være ”spesielt oppmerksomme på barns opplevelse av seg selv, situasjonen og relasjonen” (s.29) for å handle på en etisk forsvarlig måte. Levinas (referert i Tholin, 2013) mener at i møtet med en annens ansikt føler vi et ansvar for å gjøre noe for den andre. Når vi møter barnets ansikt, møter vi også alle ansiktsuttrykk. Der kan vi lese mye av det barnet vil fortelle oss. Levinas mener at vi skal være ydmyke overfor disse uttrykkene. Tholin (2013) legger vekt på at vi må huske at vi aldri helt kan forstå hva barnet mener, derfor skal vi ta imot barnet som det er: en annen.

Hensikten med etikken er ifølge Tholin (2013) ”å rette et kritisk blikk på egen yrkespraksis” (s. 79). Når man reflekterer over handlinger i hverdagen og tenker gjennom de normer og verdier man har, så finner man sitt eget etiske ståsted. Hun mener også at etikk og omsorg ligger veldig nærme hverandre. Det er viktig å ha oppmerksomhet på omsorgen i barnehagen, så det ikke blir en selvfølge og noe som skjer på autopilot. Ulla (2011) mener at det er meget viktig med kritisk refleksjon rundt omsorg, da jobben vår gjør at vi hele tiden må ta etiske valg. Derfor er det essensielt at vi er reflektert og klar over hvilke syn som ligger til grunn for de valg vi hele tiden tar. I det etiske perspektivet ligger også respekten for barnas foreldre. I samarbeidet mellom foreldrene og barnehagen er det like viktig å anerkjenne foreldrene som det er å anerkjenne barna (Kinge, 2009). At foreldre blir trygge på de ansatte i barnehagen er vesentlig for at deres barn skal ha det bra der.

2.5 Foreldresamarbeid

Når et barn begynner i barnehagen blir det en overgang for hele familien. I ”Lov om barnehager” (Kunnskapsdepartementet, 2006) står det at vi skal samarbeide med hjemmet

om alt som angår barnet når det er i barnehagen. Det er likevel barnehagen som har hovedansvaret for dette samarbeidet. Grythe & Midtsundstad (2002) mener at samarbeid er viktig for å skape en kontinuitet mellom hverdagen hjemme og i barnehagen. Denne kontinuiteten er vesentlig for at barnet skal føle seg trygt og får mulighet til å utvikle seg på best mulig måte. Når foreldrene er sammen med sitt barn i tilvenningsperioden har de ansatte i barnehagen en fin mulighet til å bli kjent med familien og de kan ta seg tid til å snakke med foreldrene om alt barnehagen må vite om barnet og deres hjemmesituasjon. Drugli (2014) mener at vi burde bruke tiden vi har sammen med foreldrene for alt det er verdt. Av å se på samspillet mellom foreldrene og barnet kan vi lære på hvilke måter de er vant til å kommunisere, hvordan foreldrene setter grenser for sine barn og hvordan omsorgssituasjonene pleier å være for barnet (Drugli, 2014). Særlig i tilvenningsfasen er det viktig at både personalet og foreldrene samarbeider om å virkelig lytte til barnets signaler om hvordan det erfarer den første tiden i barnehagen (Grythe & Midtsundstad, 2002).

Grythe & Midtsundstad (2002) mener at personalet må være klar over sine holdninger overfor foreldrene, og at de burde stå åpne for å slippe foreldrene til i barnehagen. I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (Kunnskapsdepartementet, 2011) står det at barnehagen har et ansvar i å formidle om barnehagens virksomhet og ikke bare gi foreldrene rett til medvirkning, men også invitere dem til dette. Bø (2011) er opptatt av at vi burde ha en undrende og spørrende holdning i samarbeidet med foreldrene. Når foreldre møter barnehagen for første gang kan de grue seg til å gi fra seg barnet til en institusjon som kan virke stor og fremmed. Da er det viktig at barnehagepersonalet kan møte foreldre med ydmykhet og åpenhet. Hvis de merker at de ansatte har en åpen holdning, kan det bli lettere for dem å komme inn på ting som er vanskeligere å ta opp. Har foreldrene en slags forsvarsholdning fra starten blir det mindre enkelt å ha en åpen relasjon. I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (Kunnskapsdepartementet, 2011) står det at ”det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehagen må bygge på gjensidig åpenhet og tillit” (s. 20). Dette vil si at vi må møte foreldrene med en åpen, respektfull og anerkjennende holdning. Vi må samtidig oppmuntre foreldrene til å være åpne med oss. Denne åpne relasjonen med foreldrene er veldig viktig for hvordan barnet kommer til å ha det i barnehagen. Barnet ser på holdningen foreldrene har overfor personalet (Kunnskapsdepartementet, 2016). Hvis de har et godt forhold med de ansatte og stoler på dem, er det lettere for barnet å gjøre det samme når foreldrene går (Abrahamsen, 2010; Drugli, 2014). Å ha en spørrende holdning kan være en måte å vise til foreldrene at vi er likeverdige. Vi har heller ikke alltid de beste

svarene og vi synes at det er viktig å jobbe sammen med foreldrene til barnets beste. ”Som pedagoger trenger vi å forstå hvilken oppfatning av foreldrene vi formidler til dem gjennom det vi sier om barnet, og gjennom hele vår måte å være på” (Bø, 2011, s. 145). Grythe & Midtsundstad (2002) mener at en egen tilknytningsperson kan sikre at foreldrene og barnehagen får utvekslet all informasjon de trenger i oppstartsfasen. Det er allerede i denne fasen at man legger grunnlaget for videre foreldresamarbeid.

3. Metode

I min oppgave prøver jeg å finne noen svar på hvordan barnehagen kan legge til rette for en best mulig tilvenning for ettåringer. Siden hver situasjon er forskjellig vil jeg ikke kunne finne ett svar, men må stå åpen for å tenke på nye måter hver gang. Jeg føler at jeg da egentlig burde ha intervjuet en del ettåringer for å høre deres synspunkter rundt tilvenningen. Siden ettåringer ikke er i stand til å være med på et intervju, de kommuniserer på andre måter enn gjennom verbalspråket, velger jeg å bruke andres forskning og teorier for få større innsikt i min problemstilling.

Taguchi (2010) mener at synet på barnehagepedagogikk har blitt todelt de siste tiårene. Hun presiserer at den ene retningen går mot mindre kompleksitet og ser mindre på mangfold i en barnegruppe. Innholdet i barnehagene blir mer standardisert og det brukes en utviklingspsykologisk tenkemåte. Her tenker man at det fins universelle stadier som alle barn skal gå gjennom på vei mot voksenlivet. Man ser på det som er likt og normalt. Denne måten å tenke på kan lett konsentrere seg om allmenne sannheter for hvordan et barn skal være. Foucault (referert i Johannessen & Sandvik, 2008) bruker ordet diskurser og ser på dette som tankemønstre som styrer oss i vår atferd og hvordan vi forstår samfunnet rundt oss. ”Dette er rammer, forståelser og kunnskap som råder, og som vi styrer praksisen vår i barnehagen ut fra” (Johannessen & Sandvik, 2008, s. 43). Dette synet på barnehagepedagogikk åpner opp for kartlegging av barnehagebarn. Faren her er at det blir vanskeligere å se hvert barn som unikt, når man fokuserer på det som er normalt og likt mellom barna. En utfordring i denne sammenhengen kan være hvem som har makt til å definere hva som kan oppfattes som normalt og unormalt.

Den andre retningen går, ifølge Taguchi (2010), mot mer kompleksitet. I denne pedagogikken skal man ikke bare stå åpen for, men også jobbe med det som er forskjellig. Her blir mangfoldet brukt for å få en større forståelse for relasjoner, situasjoner og sammenhenger. Dette kaller Taguchi (2010) for en intra-aktiv pedagogikk. Denne pedagogikken ser ikke bare på det som foregår innenfor én person eller det som foregår mellom mennesker, men på relasjonen mellom alt levende, det materielle og virtuelle som henger sammen med et menneske. I denne retningen ser man på viktigheten av at hvert barn er unikt og vil bruke dette for å oppnå mer. Jeg ønsker å jobbe med denne tankegangen, som også Deleuze/ Guattari og Barrad bruker, for å få større innsikt som åpner opp for å tenke på

en ny måte. Derfor har jeg valgt å se på problemstillingen min ut fra et filosofisk perspektiv som ikke nødvendigvis gir fasitsvar, men som kan utfordre sannheter om barn og det pedagogiske arbeidet i barnehagen.

3.1 Deleuze og Guattaris teori

I en intra-aktiv pedagogikk kan man bruke filosofien til Gilles Deleuze og Félix Guattari fordi de er opptatt av det som setter i gang bevegelser i verden rundt oss, her og nå. Det er akkurat her de minste barna er, de har ingen formening om hvordan ting skal være senere, og de husker kanskje ikke det som skjedde før. Derfor har jeg valgt å bruke perspektivene fra denne filosofiske retningen. Disse utfordrer utviklingspsykologiske forståelser og kan skape nytenkning i en pedagogisk praksis som er fastlåst. Jeg vil også trekke inn Karen Barad og hennes tenkemåte om alt det materielle som virker inn på et menneske og hva det har å si for dette mennesket. Barad er opptatt av ”den materielle vendingen” (Odegard, 2015). Dette kommer jeg tilbake til senere i dette kapitlet.

Filosofien til Deleuze og Guattari er en *immanensfilosofi* (Deleuze and Guattari, 2004). Sandvik (2012) beskriver immanenstenkningen som går ut på at alt i verden (det menneskelige og ikke-menneskelige) er koblet sammen. Alt er i samspill og virker inn på det som er rundt seg. Gjennom denne påvirkningen er alt i en stadig *bevegelse*. Deleuze (2002) kaller dette for et *maskineri* som drives av *handlingskrefter* i en stadig pågående tilblivelsesprosess. Et eksempel: man kan se barnehagen som et maskineri. Her er det en gjensidig påvirkning av mennesker på hverandre: de ansatte, barna, foreldrene og eventuelle andre som kommer innom. Men også bygningen og hvordan rommene er delt inn, uteområdet, hvilke materialer som er til stede og hvilke lover og regler de ansatte har å forholde seg til, hvilke diskurser som er gjeldende til enhver tid og hva som foregår i samfunnet spiller inn på hvordan barnehagen blir til. Dette forandres fra ett sekund til det neste. Deleuze kaller dette for *tilblivelse*. Denne tilblivelsen blir aldri ferdig, den drives alltid videre av handlingskrefter i alle maskinens deler. Disse delene blir kalt *performative agenser*. Deleuze og Guattari (referert i Andersen & Sandvik, 2015) kaller sin tenkemåte for *rhizomatisk*. En rhizom er en slags plante som har mange røtter uten logisk mønster og det er heller ikke en stamme, men planten vokser i alle retninger med mange forgreininger. ”A Rhizome has no beginning or end; it is always in the middle, between things, interbeing, intermezzo” (Deleuze and Guattari, 2004, s. 27.) Deleuze og Guattari ser altså at man kan

åpne opp for tenkning på mange forskjellige måter og at ikke én måte å tenke på er den riktige. De kaller dette for en rhizomatisk logikk. Jeg vil bruke denne filosofien i min oppgave fordi arbeid med barn ikke handler om å finne én løsning, men å se etter det uforutsigbare og lete etter nye løsninger. Å jobbe med barn kan man ikke gjøre bare på én måte, men man må se etter det uventede og hele tiden finne nye måter å jobbe på. Andersen & Sandvik (2015) mener at ”I Deleuzes univers, er det først når tankenes tradisjonelle tvangstrøye løses at tenkning virkelig skjer og nye ideer og tanker kan oppstå” (s. 39). De påstår at akkurat derfor passer denne eksperimenterende måten å tenke på perfekt inn i barnehagepedagogikken, siden den står nærmere barnas måte å tenke og handle på. Barna tenker ikke nødvendigvis på samme måte som de voksne gjør. Det ser man for eksempel når de ansatte setter en kasse med klosser på gulvet. Vi har ut fra våre tanker lagt planer om at barna skal leke med klosser, men barna kan tømme ut klossene og bruke kassen som bil mens de kjører den over gulvet, eller de kan sette seg oppi og leke at kassen er en båt, andre kan ta opp klossene og bruke dem som mobiltelefon. I dette eksempelet vises den rhizomatiske logikken til Deleuze og Guattari i at det skjer noe annet enn det som var planlagt av de voksne fordi barna har ulike tanker om klossene og bruker dem på mange forskjellige måter. Barna er ikke låst i ett tankemønster og har ingen formening om hvordan ting ’skal’ være, som de voksne gjerne har. Derfor er filosofien til Deleuze og Guattari viktig for meg, for man lærer å stå åpen for andre måter å tenke på. Anderson & Sandvik (2015) hevder at ”Bare da kan en annen etisk framtid faktisk bli til (om enn midlertidig)” (s. 40). Dersom man åpner opp for å tenke annerledes får man flere valg å ta, man kan se mange ulike løsninger og må da velge det som man tror er det som er etisk forsvarlig.

Hvis man tenker som Deleuze og Guattari kan man ikke se på et menneske som subjekt lenger (Sandvik, 2012), siden mennesket er vevd inn i alt rundt seg, det henger sammen med det. Deleuze kaller dette for det *apersonlige*. Et individ blir på en måte mer enn et subjekt siden man ikke kan se på det lenger uten å se det i sammenheng med det rundt seg, både det materielle og det virtuelle. Det som Deleuze kaller for det *virtuelle* er alt det rundt oss man ikke kan se. Alle tanker, drømmer, minner og forestillinger vi har. Også diskurser passer inn her. Diskurser er ifølge Johannesen & Sandvik (2008) menneskeskapte sannheter som styrer hvordan vi tenker og handler. Noe har blitt til en vane fordi ”det bare er sånn”. Det virtuelle rundt oss gjør noe med hvordan vi er i maskineriet som vi er inni. Deleuze (2002) er opptatt av at handlingskrefter til sammen setter et *begjær* i gang som på en måte styrer maskineriet. Med begjær mener Deleuze en trang til noe mer og bedre. Han ser det ikke som uttrykk for

noe vi mangler, men som et uttrykk for noe mer som vi kan sette i forbindelse med noe annet. Hvis et barn for eksempel ønsker seg en leke et annet barn har, er det sjelden bare leken barnet vil ha, men hele leksituasjonen som det andre barnet er involvert i. Begjær er ifølge Sandvik (2013) ofte ”drivstoffet i forhandlingene” (s. 55) i barnas lek. Deleuze (2002) beskriver også at maskinene aldri er alene, de er alltid tilkoblet flere andre maskiner. Ting blir alltid satt i forbindelse med hverandre, så det blir en stadig ”og, og, og...”

3.2 Barads teori

Karen Barad (referert i Odegard, 2015) er opptatt av *den materielle vendingen*. Hun benytter en *posthumanistisk* tenkemåte der man forsøker å finne en mer symmetrisk relasjon mellom det menneskelige og ikke-menneskelige. Alt som er rundt oss, det materielle men også diskursene og tankene våre, gis betydning i forhold til hvordan dette virker inn på oss mennesker. Taguchi (2010) hevder at alt settes sammen til en dynamisk intraaktivitet, der det ene påvirker det andre til alt blir bundet sammen. Odegard (2015) er opptatt av hva som skjer i pedagogisk praksis og tar opp de diskursive forståelser som personalet jobber ut ifra. Hun mener at diskursene kan hindre barn i å utfolde seg og at det materielle ikke blir tillagt nok vekt i personalets tanker om barn og for eksempel deres lek. Barad (referert i Odegard, 2015) introduserer *det materielt-diskursive* og bruker dette for å vise hvordan alt er kontinuerlig sammenvevd, hun mener at man ikke bør se på en isolert del, men at alle deler jobber sammen i en prosess.

4. Drøfting og konklusjon

I denne delen vil jeg bruke tankene til Deleuze/Guattari og Barad i forhold til teorien min. Jeg vil prøve å få en forståelse for min problemstilling ”hvordan barnehagene best kan legge til rette for tilvenning av ettåringer” gjennom å tenke på handlingskreftene som er tilstede i barnehagen til enhver tid. Hvordan bevegelsen i maskineriet, som jeg mener barnehagen er, påvirker barn som begynner i barnehagen og deres foreldre, og hvordan vi som ansatte kan passe inn i denne maskinen. Sandvik (2013) mener at forskning har vært mest opptatt av menneskelige relasjoner, mens relasjoner med det materielle eller virtuelle ikke har blitt sett så mye på.

4.1 Barnekroppens tilblivelse

I teoridelen beskriver jeg Maurice Merleau – Ponty som hevder at vi er i verden som kropp og opplever vår verden gjennom kroppen. Karen Barad (referert i Taguchi, 2010) tar denne tanken et steg videre og sier at vi er en del *av* denne verden. Kroppen vår henger sammen med verden rundt oss. Den er forbundet med en intra-aktiv verden hvor det materielle står i aktivitet med oss. Hvis man tenker på denne måten må en alltid være klar over at det den barnehageansatte gjør, bare er en del av det som virker inn på barnet. Men gjennom for eksempel planlegging av aktiviteter og inndeling av rommet kan den ansatte påvirke barnet siden verden rundt barnet står i agentskap til det, den gjør noe med barnet. Løkken (2004) er opptatt av rommets ’affordance’ og beskriver for eksempel hvordan størrelse på rommet virker inn på barn eller at en lang gang oppfordrer barn til å løpe. Dersom de ansatte setter opp noen hinder i gangen vil dette påvirke rommet og det får en annen ’affordance’ for barnet. Hvis vi tenker med Deleuze blir barnet ett med rommet rundt seg. Rommet, møblene, luften, alt som er tilstede blir koblet sammen med barnet. Når vi er i et rom vi kjenner fra før, opplever vi kanskje ikke at dette er slitsomt. Når et barn møter nye rom, nye omgivelser der det ikke er kjent og ikke trygt, som det gjør ved tilvenning i barnehagen, er det veldig mye barnet skal forholde seg til. Dette ukjente gjør at barnet blir raskere slitent fordi kroppen jobber på høygir i forhold til omgivelsene. Rossholt (2010) beskriver for eksempel hvordan dørene som åpnes eller lukkes virker inn på hvordan maskineriet drives videre og hva disse handlingskreftene gjør med barnets opplevelser. Andre performative agenser er for eksempel det som skjedde hjemme før barnet kom i barnehagen, det det drømte om natten osv. Men

hva med det som skjer i barnehagen? Dagen er gjerne lagt opp etter faste rutiner, det fins planer for aktiviteter. Når et nytt barn kommer inn i barnegruppen er det lettest at dette barnet så fort som mulig blir vant til rutinene for å kunne være med i barnehagens maskineri. Barnet skal venne seg til disse rutinene. Hvis barnet er vant med helt andre rutiner hjemmefra kan disse handlingskreftene (som rutiner er) skape usikkerhet.

Med tanke på kroppens motilitet mener Deleuze at det er en stadig pågående bevegelse i maskineriet, altså også i mennesket selv. Bjelkerud (2011) påstår da at et menneske alltid er i bevegelse, ikke bare fysisk – hjertet slår, lungene puster osv. – men også at det vokser hele tiden av alle erfaringene det gjør. Vi er aldri der vi var for et minutt siden, vi tar med alle opplevelser vi gjør hele tiden i vår egen tilblivelse. Da er kroppen alltid i bevegelse. Deleuze er på sin side opptatt av hva det er som setter kroppen i bevegelse (Rossholt, 2015). Hvorfor gjør barn det de gjør, og hvordan reagerer de på det som skjer rundt dem? Når et barn blir levert om morgenen noen dager etter at de har begynt i barnehagen er det mye rundt dette barnet som setter kroppen i bevegelse. Følelsen av å bli forlatt av mor eller far, den varme voksenkroppen til primærkontakten som gjør sorgen litt lettere, den myke kosebamsen barnet bruker som overgangsobjekt er også en av delene i dette maskineriet. Men kanskje den varme luften i barnehagen og hvordan klærne kjennes ut på kroppen også har en innvirkning på barnets reaksjon?

Stern (referert i Haugen et al, 2013) er opptatt av intersubjektivitet. Subjekter har interaksjoner med omgivelsene rundt seg, de er opptatt av de samme tingene. I Deleuze og Guattari sin immanensfilosofi er dette ikke mulig siden et subjekt er en del av omgivelsene sine (Sandvik, 2013). Det er intra-agerende i en stadig vekselvirkning med omgivelsen. Er subjektet sammen med flere mennesker i maskineriet er det allerede koblet sammen, uten at det trenger å gjøre noe bevisst, subjektet intra-agerer i en vekselvirkning med alt som er rundt seg. I forhold til Bae (2005) som ser på barn som subjekt, er det fullt mulig å se på et barn som gjør noe, men barnet kan aldri bli sett på uten at det er sammenvevd med verden rundt seg, det er aldri ”isolert” (Sandvik, 2013, s. 24). I forhold til Deleuze sin rhizomatiske logikk må det alltid huskes at et barns atferd blir til på grunn av flere handlingskrefter rundt barnet og at barnets adferd også gir mange forskjellige utgangspunkter for det som skjer videre. I tillegg mener Sandvik (2013) at et subjekt aldri helt kan styre alt og være bevisst på alt det gjør. Hun sier at det alltid fins ubevisste handlingskrefter, som virker inn på det man gjør. ”Gjennom Deleuze og Guattari (1988) sine ideer om rhizomatiske logikker tar en med i

betraktning at det fins mange sammenhengende, men også skiftende, årsaker til at noe skjer”, sier Bjelkerud (2011, s. 137).

Barn er kroppslige, de erfarer verden gjennom kroppen. Deleuze mener at handlingskrefter rundt barnet spiller inn på barnet sånn at kroppen er med i et maskineri. Kroppen selv er også et maskineri som da er koblet sammen med andre maskiner igjen (Deleuze and Guatarri, 2004). Barnet er kanskje mye mer opptatt av å kjenne på alt dette som spiller inn i barnet enn det vi voksne er, som gjerne ser verden gjennom språket og som har låste tanker om hvordan ting rundt oss skal være. Barnet står mye mer åpent for nye tanker og nye ting, for det tenker selv nytt hele tiden. Det er vant til å møte alt for første gang og må derfor stå mer åpent for nye ting. Vi voksne har sett det meste før og har derfor låst oss fast i gamle tanker og vaner. Da er kanskje tilvenning bare en ny tanke for barnet som likevel er vant til å møte noe nytt hele tiden. Anerkjennelse blir da ekstra viktig. For at barnet skal få oppleve den nye verden rundt seg på sin egen måte og i sitt eget tempo må de voksne gi barnet følelsen av at dets opplevelser er gyldige. Her kommer personalets sensitivitet inn i bildet. På grunn av at det aldri kan forutsees hva som kommer til å skje og på hvilken måte barnet oppfatter ting, trenger ansatte i barnehagen en evne til å være åpen og sensitiv for barnas kommunikasjon i alle mulige situasjoner. Jeg mener det er en forutsetning for å anerkjenne barnet.

4.2 Voksenrollen i bevegelse

I teorien beskriver jeg at det er ekstremt viktig å være anerkjennende overfor barn som er nye i barnehagen i en tilvenningsperiode. Det tar tid for de ansatte å bli kjent med barnet. Barnet må få tid og mulighet til vise hvem det er og likeså trenger barnet tid til å lære å kjenne de ansatte og de andre barna. Deleuze (2002) er opptatt av begjær, noe jeg vil oversette med det som barnet ønsker. I tilvenning ønsker barnet seg mye som kanskje ikke går an. Det vil kanskje at foreldrene kommer tilbake eller det vil gå hjem. De ansatt må ha en pedagogisk oppmerksomhet på hva som kan sette i gang positive bevegelser (Sandvik, 2012). På hvilken måte er det mulig å hjelpe barnet med å ha det bra i barnehagen? Det kan hjelpe barnet å ha en tilknytningsperson i barnehagen, en ansatt det er trygg på og har tillit til. En tilknytningsperson vil kunne være del av maskineriet som er kjent for barnet. Selv om maskineriet stadig er i endring blir den trygge ansatte noe som er lettere for barnet å forholde seg til. Når barnet blir bedre kjent i maskineriet som barnehagen er, blir det lettere for barnet

å gjøre seg forstått. Sandvik (2012) mener at de ansatte må være sensitive overfor alt barnet kommuniserer, både det verbale og det kroppslige. Da, når barnet er trygt kan begjær, det som barnet ønsker, være det som setter i gang handlingskrefter; det driver barnet inn i leken.

Bjelkerud (2011) er opptatt av at barnet kobles til sine handlinger; at barnets atferd definerer oppfatningen av barnet. Et barn som gråter lenge når foreldrene går og som ikke er lett å trøste blir sett på som vanskelig. Men hva med de ansatte? Et barn som gråter gir ofte ubehag. Når barnet du har på fanget akkurat har sagt 'ha det' til mammaen eller pappaen sin for første gang og drukner sin sorg i gråt, er det ikke lett å føle at man har fullstendig kontroll. Stresset som føles i kroppen, flyter over i maskineriet og virker som handlingskraft inn på barnet. Dette gjør det vanskelig for barnet å roe seg ned og barnet blir kanskje enda mer stresset. Selv andre barn på gruppen kan bli påvirket av dette. Hvis vi som ansatte skal ha en anerkjennende grunnholdning, bør vi ha respekt for det barna opplever, hver gang på nytt. Da skal vi stå åpne for det barnet kommer med og huske på den rhizomatiske logikken som går ut på at barnet kan tenke annerledes enn det vi gjør. Rossholt (2010) hevder at "gråten møtes av personalet på ulike måter, og kan leses som former for omsorgspraksiser som i gangsetter [sic.] bevegelser i ting og kropp" (s.112). I et maskineri der handlingskrefter virker inn på mennesker vil hver situasjon være forskjellig fra neste. Omsorg må bli sett på fra situasjon til situasjon. En omsorgssituasjon kan aldri planlegges på forhånd, det er noe som skjer det øyeblikket det skjer. Ingen kan vite på forhånd hvordan omsorgsrelasjonen kommer til å være, selv om den ansatte kjenner barnet nokså godt, og man vet heller ikke hvordan handlingene vil virke inn på barnet og dets liv videre. Noen ansatte i barnehagen kan føle at de ikke er flinke nok i jobben sin hvis de ikke får barnet til å slutte å gråte. Da har man ikke barnet i fokus, men er opptatt av den rådende diskursen om det gråtende barnet. De ansatte i barnehagen bør ta opp slike forestillinger som blir tatt for gitt og diskutere dem. Kritisk refleksjon kan hjelpe oss å stille spørsmål ved gitte sannheter og det gjør at vi står mer åpne for nye tanker og at vi kan se praksisen i barnehagen på nye måter (Lafton, 2011).

Hvordan skal de ansatte se på barns medvirkning i forhold til tilvenning? Kan barn medvirke her? Sandvik (2013) er opptatt av ansatte i barnehagen 'gir barn lov til medvirkning'. Hun er opptatt av at barnehagepersonalet har forestillinger om hvordan barn er, som gjør at de bestemmer når og hvordan barn kan få medvirke. Er vi bevisste nok på dette? Mange barnehageansatte går nå, ifølge Olsson (2009), også i fellen der de tar den nye tenkemåten

om barn som kompetente for gitt. Da blir den ansattes rolle bare å følge barnets interesser. Hun mener at vi kanskje kunne se på barn som noe som stadig er i utvikling og som ikke kan bli definert. Olsson (2009) er opptatt av at vi må stå åpne for at barn kan være mange forskjellige ting på samme tid. Sandvik (2013) refererer Deleuze når hun hevder at ”pedagogene har både mulighet og et etisk ansvar for *ikke å være uverdigg det som skjer*” (s.103). Videre mener hun at ”Det innebærer et ansvar for *ikke å være likegyldig til det som skjer, ikke å fraskrive seg ansvaret for å handle. Samtidig som man stiller seg åpen for det uforutsette, i en tvilens nødvendighet*” (s. 103). Johannesen og Sandvik (2008) er opptatt av tvilens mellomrom. De mener at vi trenger å tvile på noe for å stoppe opp og lure på hva som er riktig å gjøre. I en travel barnehagehverdag er det ikke alltid lett å vite hvordan man skal handle. Det kan være flere ting samtidig den ansatte må forholde seg til. Da er det lett å glemme barnet og tenke på det som er best for en selv. Først når man stopper opp, oppstår et lite mellomrom der barns medvirkning kan komme frem.

I de fleste barnehager er det satt av tre dager til tilvenning av nye barn, foreldrene får ofte fri fra jobb i tre dager til dette. For mange barn er ikke disse tre dagene nok. Barnets tilvenning skal passe videre inn i samfunnets maskineri. Er dette det beste for samfunnet? Man må tenke på at dette barnet også er en del av samfunnet og hvordan samfunnets framtid kan bli når mange barn kanskje kunne ha fått en bedre start på livet. Jeg ser det som avgjørende for framtiden vår at vi må være mer opptatt av barnet, ha det i fokus, og leve oss enda mer inn i hvordan det har det og hva det trenger.

4.3 Tilvenning i et posthumant perspektiv

Når vi som fagpersoner først tror vi vet hva barnet trenger så er det plutselig noe annet som kommer i veien, hevder Bjelkerud (2011). Hun mener at gjennom en pågående tilblivelse vil alltid noe nytt dukke opp. Ting blir uforutsigbart. Derfor kan man ikke bruke en utviklingspsykologisk tenkning der det ene stadiet følger på det neste. Hvordan kan vi da gi barna en trygg og forutsigbar dag i barnehagen? Ifølge Bowlby (referert i Broberg et al, 2014) trenger barnet å knytte seg til en voksen for å føle seg trygg og å gå å utforske verden. Deleuze og Guattari påstår at det alltid kommer noe nytt som man ikke helt vet om, derfor kan vi ikke være forutinntatt og ha faste forståelser for ting. Sandvik (2013) snakker om ”pedagogiske maskinerier” (s. 20) der forskjellige elementer settes sammen til barnas hverdag i barnehagen. Det er mulig å forklare tilvenning ut fra at den ene situasjonen er lik

den andre. En annen måte å se dette på er at enhver tilvenningssituasjon vil være unik. Det kommer alltid til å være forskjellige handlingskrefter som gir forskjellige utfall av barnas reaksjon til enhver tid. ”Pust, lukt, lyd, tempo, temperatur, stillhet/ro, størrelse osv. kan tenkes å være svært handlingskraftige aspekter ved de menneskelige agentene, som kan tilføre maskineriene ulike grader av energi, tempo, styrker og smidighet” (Sandvik, 2013, s. 21). I kapittel 4 i Haugen et al (2013) beskriver Abrahamsen hvordan den ansatte tar imot et nytt barn i barnehagen og er totalt tilstede for dette barnet. Det verken distraherer eller stresser barnet bort fra sin sorg over tapet av sin mor. Den ansatte er helt tilstede i øyeblikket sammen med barnet og gir det barnet trenger; ro, tid til å sørge på barnets egne premisser og i barnets eget tempo, kroppskontakt og trygghet. Hvis vi tenker med Deleuze blir roen og den varme kroppen til den ansatte handlingskrefter i maskineriet rundt barnet. Handlingskreftene roer barnet ned. Deleuze (referert i Rossholt, 2010) mener at dette er en ’affektiv handling’ hvor forskjellige handlingskrefter smelter sammen kroppene til et maskineri.

Jeg mener at det som er best for barnet, er ansatte som har forståelse for hvordan de selv sammen med barnet er en del av maskineriet i barnehagen og hvordan handlingskreftene kan virke inn på barnet, særlig i en tilvenningsfase. Jo bedre de ansatte kjenner barnet og barnet de ansatte, jo lettere tilvenning blir det. Det samme gjelder for foreldrene. I Danmark har det blitt forsket på hvordan tilvenning kan være mest skånsom for barnet (Schultz, 2016). Forskning viser at det å venne seg til barnehagen bør være en prosess som begynner lenge før den egentlige tilvenningen starter. Hvis barnet kan komme på besøk en time hver uke flere måneder i forveien (Kunnskapsdepartementet, 2016) blir barnet og foreldrene godt kjent med de ansatte, de andre barna og barnehagen i god tid før det skal begynne. I dette forskningsprosjektet var de opptatt av å ha barnet i sentrum. Når barnet blir levert i barnehagen er det gjerne noen beskjeder som skal gis fra foreldrene til de ansatte. I dette prosjektet kunne foreldrene skrive beskjeder til de ansatte på en tavle. Eksempler på dette kunne være at i dag er det bestemor som henter, eller barnet har spist lite til frokost i dag. På denne måten kunne de ansatte bruke sin oppmerksomhet på barnet og hvordan det reagerte ved levering (Schultz, 2016), og dermed følge bedre med på hvilke handlingskrefter som setter i gang dette barnet akkurat i dag.

5. Avslutning

Jeg ser at vi som ansatt i barnehage aldri kan være sikre på hvordan barnet har det. Det viktige med jobben de ansatte gjør er å se barnet for det det er, her og nå. Barns atferd kan bestandig forklares ut fra ulike årsakssammenhenger. Det blir derfor viktig å møte det enkelte barnet med åpenhet når vi som barnehagepersonale skal bli kjent med dette unike mennesket. Glaser (2013) mener at:

Målet for tilvenningsperioden må være å gjøre foreldre og barn så trygge på barnehagen at det oppleves greit å skilles. Det er individuelt hvor langt denne tilvenningsperioden strekker seg. Her er det viktig å ta hensyn til den enkelte familiens behov. (s. 79)

Hvordan kan barnehagen legge til rette for en best mulig tilvenning for ettåringer? Ettåringer er de yngste barn i barnehagen, men ingen av dem er like (Abrahamsen, 2010; Tholin, 2013). De er forskjellige mennesker med, som jeg nevnte i begynnelsen, hver sin bagasje. Alle har ulike behov og forutsetninger og ”hver ettåring har sin subjektive opplevelse av trygghet som henger sammen med de oppvekstvilkår og de samspillshistorier de har bak seg” (Abrahamsen, 2010, s. 32). Derfor kan ikke barnehagen som institusjon ha en fastlåst måte å tenke tilvenning på. Vi må så langt det lar seg gjøre i forhold til barnehagens rammer stå åpne for hvert nytt barn og dets behov og sammen med familien forsøke å finne den best mulige og skånsomme måten for en gjensidig tilvenning mellom barn og barnehage. Gjennom en anerkjennende grunnholdning må hver ny tilvenning handle om hvordan barnet reagerer på handlingskreftene i barnehagens maskineri og begynne fra begynnelsen.

Jeg begynte min oppgave med ulike teorier rundt de yngste barn i barnehagen og voksenrollen i forhold til dem. Gjennom å bruke filosofien til Deleuze og Guatarri (og noe Barad) har jeg prøvd å se på den gjeldende praksis rundt tilvenning og skape noen nye tanker og forståelser.

Det er ganske nytt å ha så unge barn i barnehagen. De siste årene har det blitt forsket mer og mer på akkurat dette området. Barnehage-Norge har lært mye, men vi har etter min mening en lang vei å gå. Det krever en lærende barnehage som får mer forståelse og økt kunnskap om de yngste barna. Men utfordringen ligger ofte ikke bare i barnehagen. Vi trenger også et samfunnsmessig engasjement og en barnehagepolitikk som ser viktigheten av en best mulig tilvenning, og barnehagelærere som tør reise denne viktige debatten fordi det er de som ser

hvordan barna har det. Mer kunnskap gjennom forskning øker forståelsen for hvorfor akkurat dette temaet er så viktig og kan kanskje være med å skape videre rammer i form av flere ansatte, større økonomiske ressurser og høyere kompetanse. Er samfunnet klart for dette?

Referanseliste

- Abrahamsen, G. (2010). Tilvenningsperioden. *Barnehagefolk*, 27(2), 31-39.
- Andersen, C. E. & Sandvik, N. (2015). Gilles Deleuze. *Barnehagefolk*, 32(3), 36-40.
- Bae, B. (2005). *Å se barn som subjekt: Noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Lokalisert på <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
- Bjelkerud, A. W. (2011). Spørsmål om ”sosial kompetanse”. I A. M. Otterstad & J. Rhedding-Jones (Red.), *Barnehage-pedagogiske diskurser* (s. 129-142). Oslo: Universitetsforl.
- Brantzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra: Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforl.
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bø, I. (2011). *Foreldre og fagfolk*. (3. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2002). *Anti-Ødipus: Kapitalisme og schizofreni*. Oslo: Spartacus.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2004). *A Thousand plateaus*. London: Continuum.
- Drugli, M. B. (2014). *Liten i barnehagen: Forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Glaser, V. (2013) *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforl.
- Greve, A. (2015). Maurice Merleau-Ponty. *Barnehagefolk*, 32(3), 72-75.
- Grythe, J. & Midtsundstad, J. H. (2002). *Foreldresamarbeid i barnehagen: Muligheter og begrensninger – idealer og realiteter*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Haugen, S., Løkken, G. & Røthle, M. (Red.). (2013) *Småbarnspedagogikk* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

-
- Johannesen, N. & Sandvik, N. (2008). *Små barns medvirkning: Noen perspektiver*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Kinge, E. (2009). *Hvor er hjelpen når den trengs: Om relasjonskompetanse. Om foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Lov om Barnehager*. Lokalisert på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/barnehageloven/id115281/>
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (Rev. utg.). Oslo: Departementet.
- Kunnskapsdepartementet. (2016). *Tid for lek og læring: Bedre innhold i barnehagen*. (St.meld.nr. 19, 2015-2016). Lokalisert på <https://www.regjeringen.no/contentassets/cae152ecc6f9450a819ae2a9896d7cf5/no/pdfs/stm201520160019000dddpdfs.pdf>
- Lafton, T. (2011). Å bryte opp egen praksis: Kritisk refleksjon som utgangspunkt for nye handlinger. I A. M. Otterstad & J. Rhedding-Jones (Red.), *Barnehage-pedagogiske diskurser* (s. 101-113). Oslo: Universitetsforl.
- Løkken, G. (2004). *Toddlerkultur: Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk forl.
- Odegard, N. (2015). Karen Barad. *Barnehagefolk*, 32(3), 18-23.
- Olsson, L. M. (2009). *Movement and experimentation in young children's learning: Deleuze and Guattari in early childhood education*. London: Routledge.
- Rossholt, N. (2010). Gråtens mange ansikter: Toner og tempo i barnehagen. *Nordic Studies in Education*, 30, 102-115. Lokalisert på <http://uit.no/Content/355205/nse-2010-2-2-Rossholt.pdf>
- Rossholt, N. (2015). Å tenke med Deleuze og Guattari: Hva kan en posthuman kropp bli og gjøre i barnehagen? I A. M. Otterstad, & A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme: Eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer*. Bergen: Fagbokforl.

-
- Sandvik, N. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Sandvik, N. (2012). Medvirkning i et immanent perspektiv: Sykkel til begjær. I B. Bae (Red.), *Medvirkning i barnehagen: Potensialer i det uforutsette* (s. 101-122). Bergen: Fagbokforl.
- Sandvik, N. (2013). *Medvirkning og handlingskraft i småbarnspedagogiske praksiser: Horisontalt fremforhandlet innflytelse* (Doktorgradsavhandling). Trondheim: Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse. Norsk senter for barneforskning (NOSEB), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim.
- Schultz, M. L. (2016). Fem måneders tilvenning er best. *Første steg*, (1), 31–33.
- Statistisk Sentralbyrå (2016). Fakta om utdanning 2016 – nøkkeltall fra 2014. Lokalisert på https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/253128?_ts=15259e0b260
- Taguchi, H. L. (2010). *Bortenfor skillet mellom teori og praksis: En introduksjon til intra-aktiv pedagogikk i barnehagefeltet*. Bergen: Fagbokforl.
- Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforl.
- Ulla, B. (2011). Omsorgens omfattende områder: Kritiske refleksjoner om omsorg i barnehagen. I A. M. Otterstad & J. Rhedding-Jones (Red.), *Barnehage-pedagogiske diskurser* (s. 70-83). Oslo: Universitetsforl.